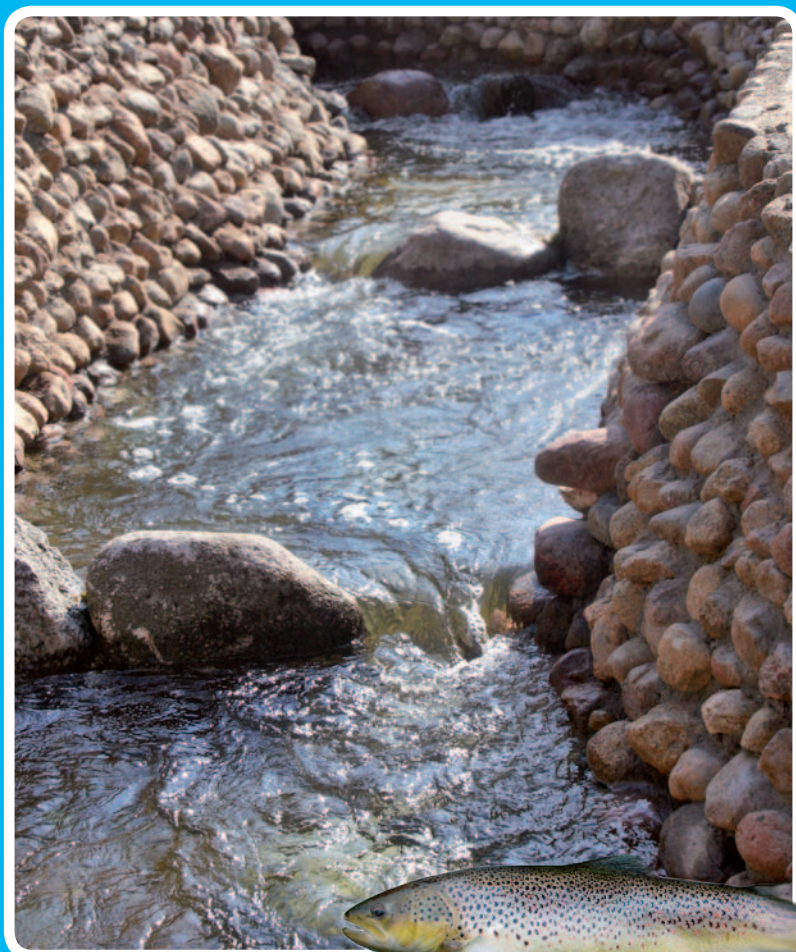

Wdzydzki Park Krajobrazowy

C Z Y N N A   O C H R O N A

Troci jeziorowej

Tekst i zdjęcia:

Janusz Schütz, Maciej Gdaniec, Andrzej Penk,
Natalia Jankowska

Mapa:

Eko-Kapio

Korekta:

Andrzej Penk

Sfinansowane przez:

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Gdańsku,
Fundacja EkoFundusz

Wydawca:

Zarząd Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego
ul. Świętojańska 5E
83-400 Kościerzyna
tel. 058 686 82 73, fax: 058 686-82-74
Przy współpracy RDOŚ w Gdańsku
www.wdzydzkipark.pl

Skład i druk:

Drukarnia „STANDRUK”, Chojnice, tel. (052) 39 743 32
www.standruk.com.pl

isbn 978-83-921909-5-0

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Spis treści

Troć jeziorowa	4
Środowisko życia	5
Zasięg występowania	5
Rozród	6
Pokarm	7
Barwa ciała	7
Zagrożenia	8
Ochrona	9
Jezioro Wdzydze	12
Rzeka Trzebiocha	13
Rzeka Czarna Woda	14
Projektowany rezerwat przyrody „Czarna Woda - Trzebiocha”	14

Troć łowiona w jeziorze charakteryzuje się jasną barwą ciała, grzbiet i boki usiane ciemno brązowymi plamami.

TROĆ JEZIOROWA

Salmo trutta morpha lacustris należy do rodziny łososiowatych. Populacja jej w jeziorze Wdzydze jest autochtoniczna, gdyż wykształciła się wskutek izolacji geograficznej związanej z ostatnim zlodowaceniem.

Środowisko życia

Troć jest rybą dwuśrodowiskową – jej cykl życiowy związany jest ze środowiskiem jeziorowym (*okres żywienia*) i z rzeką (*okres rozrodu i młodzieńczego rozwoju*).

Zasięg występowania

W Polsce występuje w 10 jeziorach położonych w dorzeczach górnej Wdy (Czarnej Wody), Brdy i Drawy. Jednak najliczniejsza populacja troci jeziorowej znajduje się w jeziorze Wdzydze.

▲
Fot. 1
Troć
jeziorowa
z jeziora
Wdzydze
zwana
wdzydzką

▲
Fot. 2
Rzeka
Wda

Rozród

Troć jeziorowa jesienią wędruje w kierunku rzek, w których odbywa się rozród. Tarło rozpoczyna się w połowie września lub w październiku, gdy temperatura wody spada od 9 do 6°C i trwa do listopada, a czasami nawet grudnia. Tarło odbywa się w rzece Wdzie (powyżej jeziora Wdzydze do jazu w Lipuszu) i jej lewobrzeżnym dopływie – Trzebiosze (do jazu w Grzybowski Młynie). Samice budują gniazda w miejscach żwirowatych lub żwirowato – kamiennych. Wielkość gniazd – kopców waha się w granicach od 1 do 3 m. Samica składa, zależnie od wielkości od 2 000 do

17 000 ziaren ikry o średnicy od 4,5 do 6 mm. Wylęg troci spędza w rzekach od 1 do 3 lat, po czym spływa do jeziora jako tzw. smolt.

„Tarło rozpoczyna się w połowie września lub w październiku”

▲
Fot. 3
Gniazdo
troci

Pokarm

Głównym pokarmem młodych troci jest fauna denna. W okresie życia rzeczno-jeziorowego w pokarmie dominują: larwy muchówek, jętek, widelnic i chruścików, pierścienice, skorupiaki (*kietże i ośliczki*), jak również ślimaki i zwierzęta unoszone przez wodę np. dżdżownice, bądź owady chwytane nad powierzchnią wody. Natomiast w jeziorze cały pokarm stanowią ryby, głównie ukleja, płoć, okoń i ciernik.

Barwa ciała

W różnych okresach życia troci ulega zmianom. Troć łowiona w jeziorze charakteryzuje się jasną barwą ciała, grzbiet i boki usiane ciemno brązowymi plamami.

▲
Fot. 4
Rzeka
Trzebiocha

W okresie godowym następuje wyraźne ściemnienie powierzchni ciała i płetw, po bokach ciała zaznacza się metalicznie lśniący pas z rozproszonym różowym pigmentem.

Zagrożenia

Wśród czynników stanowiących zagrożenie dla przetrwania troci można wymienić:

- niszczenie tarłisk w efekcie regulacji koryt rzecznych
- zanieczyszczenie wód
- kłusownictwo (*zabijanie tarlaków i połowy smoltów w okresie ich życia w rzekach*).

Ochrona

W ramach ochrony tego gatunku prowadzone były prace polegające na renaturalizacji koryta rzeki Wdy oraz na odchowcie narybku prowadzonym przez Zakład Rybacki „Wdzydze”. Odchowany narybek wypuszczony jest do rzeki. Z.R. „Wdzydze” dzięki pomocy Fundacji „EkoFundusz” stworzył infrastrukturę służącą produkcji materiału zarybieniowego. W latach 2003 – 2006 Zarząd Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego, korzystając z dotacji EkoFunduszu, przeprowadził między innymi takie zabiegi jak: obsadzenie niektórych fragmentów Wdy osłną czarną dla poprawy warunków siedliskowych oraz odtworzenie starorzecza, co przyczyniło się do zapewnienia lepszych warunków dla bytowania i rozwoju troci jeziorowej. Kolejnym zadaniem z zakresu czynnej ochrony troci jeziorowej przeprowadzonym w latach 2008 – 2009 była budowa przepławki – obejścia dla ryb w miejscowości Grzybowski Młyn. Przepławka typu „pochylnia kamienno – basenowa”

Piętrzenie na rzece Trzebiocha całkowicie uniemożliwiało migrację ryb i innych organizmów wodnych w górę koryta rzeki głównie w okresie tarła.

dla ryb została zbudowana w pobliżu piętrzenia wynoszącego 2,3 m. Przepławka umożliwiła migrację zarówno gatunkom większym (*np. troci jeziorowej*) jak i drobnym gatunkom chronionym (*np. kozie i różance*). Przepławka ma charakter zbliżony do naturalnego bystrotoku z zastosowaniem naturalnych surowców (*kamieni*). Całkowita długość przepławki wynosi 44 m. W jej skład wchodzi 14 kamiennych basenów, przy czym różnica poziomów wody w poszczególnych komorach wynosi 15 cm. Przepławka pracować będzie przez cały rok zachowując ciągłość ekologiczną ekosystemu rzeczno-ego a głównie w okresie tarła.

◀ **Fot. 5**
„Jaz
piętrzący”

◀ **Fot. 6**
Włot
przepławki

◀ **Fot. 7**
Przepławka

▶ **Mapa 1**
Mapa WPK
z zaznacze-
niem części
Wdy i Trze-
biochy

▲
Fot. 6
Rzeka
Wda

Projekt pn. *Czynna ochrona troci jeziorowej w rzece Trzebiocha w projektowanym rezerwacie przyrody Czarna Woda – Trzebiocha we Wdzydzkim Parku Krajobrazowym* został sfinansowany przez Fundację EkoFundusz, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku oraz Zakłady Rybackie „Wdzydze”.

Jezioro Wdzydze – jest unikatem krajobrazowym i przyrodniczym na skalę krajową, będąc wizytówką Kaszub. Wraz z jeziorami Radolne, Jelenie i Gołui tworzy Krzyż Jezior Wdzydzkich o powierzchni 1455,6 ha, maksymalnej głębokości 68 m oraz rozpiętości równoleżnikowej 9 km i południkowej 11 km. Brzegi rynien jeziora są zazwyczaj strome, o nachyleniu dochodzącym do 20-30 stopni. Jezioro Wdzydze zwane jest Kaszubskim Morzem i zajmuje

▲
Fot. 7.
Odnoga
Jeziora
Wdzydze
– j. Gołui

18 miejsce w kraju pod względem powierzchni oraz 6 pod względem głębokości. Znajduje się tu 10 wysp: Ostrów Wielki, Glonek, Ostrów Mały, Mielnica, Sorka, Ceronek, Przerosła, Ostrówek, Trzopcyn, Sidły. Jezioro Wdzydze wchodzi w skład ostoi Natura 2000 PLH 220034 pod nazwą Jeziora Wdzydzkie.

Rzeka Trzebiocha – wypływa z jeziora Żołnowo, które połączone jest z jeziorami Mielnica i Sudomie zasilane rzeką Graniczną i kanałem z jeziora Osuszyno. Płynąc na południe od jeziora Żołnowo rzeka przepływa przez miejscowość Grzybowo w odległości ok. 1,5 km od jeziora, a po następnym kilometrze dopływa do jazu mijając po prawej stronie staw młyński. Dalej od miejscowości Grzybowski Młyn Trzebiocha płynie zakolami i wpada do Wdy (*Czarnej Wody*) ok. 3 km od jazu.

▲
Fot. 8
Wyspa

Rzeka Czarna Woda – jest lewobrzeżnym dopływem Wisły. Wyływa z jeziora Krężno w pobliżu Osławy Dąbrowy. Jej długość to 211 kilometrów. W granicach Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego rzeka liczy 25 km i przepływa przez miejscowości takie, jak: Krugliniec, Schodno, Loryniec, Czarlina, oraz przez kompleks jezior Wyrównno-Osty-Bielawy, jezioro Schodno, jezioro Radolne oraz Wdzydze Południowe tzw. Wielka Woda.

Projektowany rezerwat przyrody „Czarna Woda - Trzebiocha”

Na odcinku rzeki Czarnej Wody i Trzebiochy planowane jest utworzenie krajobrazowo-faunistycznego rezerwatu przyrody. Głównym celem jest ochrona endemicznej odmiany troci jeziorowej, występującej w jeziorze Wdzydze.

▲
Fot. 9. Rzeka Czarna Woda z lotu ptaka

